

(Special Article)

Thailand 4.0 VS : SMART People

: Sustainability through Learning and Innovation by System Thinking

Gp.Capt. Khanuengnich Anuroj, Ph.D.(HRD)

Deputy Director of Economy and Socio-psychology Division,

National Defence College, National Defence Studies Institute, Royal Thai Armed Forces, Bangkok, Thailand.

SMART people is the important role of sustainable developments. The basic component are lifelong learning, system thinking, create innovation, be conscious-meditation and sufficiency economy philosophy.

Keywords : Thailand 4.0 VS : SMART People

Royal Thai Air Force Medical Gazette, Vol. 64 No. 2 May - August 2018

(บทความพิเศษ)

การสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างยั่งยืน ผ่านทางการเรียนรู้และนวัตกรรมโดยแนวคิดเชิงระบบ

น.อ.หญิง คณิงนิช อนุโรจน์

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, กองบัญชาการกองทัพไทย

การสร้างผู้นำรุ่นใหม่ (SMART people) เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ซึ่งมีพื้นฐานจากการปลูกฝังการอ่าน สร้างสรรค์นวัตกรรม พยายามเรียนรู้ตลอดชีวิต ภายใต้แนวคิดเชิงระบบ ครบถ้วนด้วยสติ สมาธิ และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ความนำ

จากสภาวะการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุก ๆ ด้านตามกระแสโลกาภิวัตน์ของโลกปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็น การเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลง เหล่านี้ นับเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลให้ประเทศไทยต้องขับเคลื่อนแผนนโยบาย Thailand 4.0 โดยการปรับเปลี่ยนแนวคิด การขับเคลื่อนประเทศจากระบบเศรษฐกิจแบบเดิม ๆ มาเน้น ที่การขับเคลื่อนด้วยการสร้างนวัตกรรมกรรมและพัฒนา อุตสาหกรรมทางปัญญา เพื่อสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์และ เปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งการใช้ปัญญา เป็นหลัก โดยมุ่งสู่เป้าหมายการหลุดพ้นจากการติดอยู่ใน กับดักประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง (ต่ำ) (จากรายได้ต่อหัวของคนไทยที่ 5,700 เหรียญ/ปี) เป็น

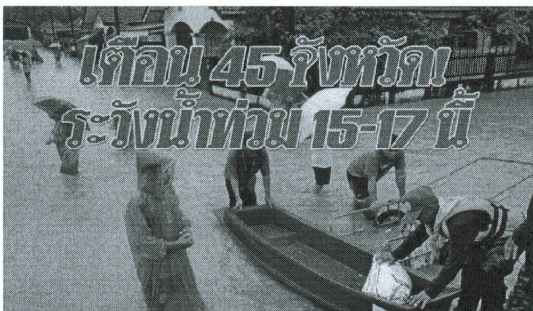
ประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง (สูง) (รายได้ต่อหัวที่ 12,000 เหรียญ/ปี) ใน 20 ปีข้างหน้า

ความจริงแล้ว การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ไม่ได้เกิด เฉพาะบริบทของประเทศไทย แต่เป็นสภาวะการณ์ที่เกิดขึ้น รอบโลก ทุกประเทศต้องปรับตัวเพื่อการอยู่รอด เห็นได้จาก การปฏิวัติอุตสาหกรรมในประเทศฝั่งตะวันตก ที่ส่งผลให้เกิด ระบบชีวิตแบบอุตสาหกรรม หรือเรียกว่าเป็นยุคอุตสาหกรรม (Industrial Age) ในปัจจุบัน ซึ่งแม้จะเป็นยุคที่ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษยชาติดีขึ้น แต่ในขณะเดียวกันก็มีผลข้างเคียง (Side Effects) และผลกระทบ (Impacts) ทางลบใน หลาย ๆ ด้าน อาทิ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม มีการทำลาย วัฒนธรรมที่หลาย ๆ ประเทศมีการสั่งสมมาเป็นเวลานาน อีกทั้งการทำลายสภาวะแวดล้อม การทำลายทรัพยากร ธรรมชาติจนหมดหรือลดลง ฯลฯ จนก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ

ตามมามากมาย เช่น การเพิ่มของของเสีย ขยะ หรือสารพิษ การเกิดแผ่นดินไหว และการเปลี่ยนแปลงของสภาวะอากาศ (Climate Change) จากผลของเอลนีโญและลานีญา เกิดภาวะโลกร้อน ภาวะแห้งแล้ง สลับกับอุทกภัย ที่กระจายเกิดทั่วโลก ทั้งในประเทศไทย จีน อินเดีย ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น ซึ่งส่งผลให้เกิดความเสียหายของชีวิตและทรัพย์สินจำนวนมากมหาศาลและนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

ภาพที่ 1 ญี่ปุ่นระทม ดายพายุ! หนีไม่ทัน
น้ำท่วมเกือบมิดบ้าน โคลนถล่มยับ
ที่มา : ไทยรัฐออนไลน์, ออนไลน์, 8 ก.ค. 2561

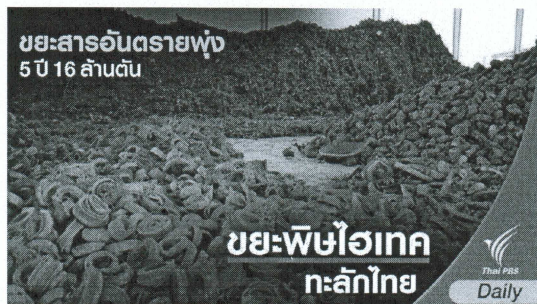
ภาพที่ 2 เดือน 45 จังหวัดระวังน้ำท่วม 15-17 ส.ค.61
ที่มา : ข่าวสดออนไลน์, ออนไลน์, 12 ส.ค. 2561

ภาพที่ 3 ฝนถล่มสหรัฐฯ ประกาศภาวะฉุกเฉินทั่วรัฐเคนตักกี
ที่มา : news.thaipbs, Online, Feb 25, 2561

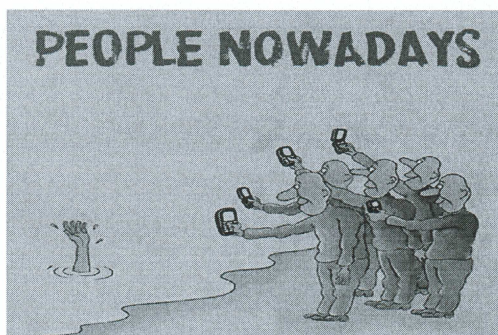
ภาพที่ 4. หายนะจากน้ำท่วมที่จีน พัดบ้านเรือนถล่มราบ
ที่มา : kapook.com, Online, July 11, 2018

ภาพที่ 5 ปี ขยะสารอันตรายพุ่ง 4 เท่า ทะลุ 16 ล้านตัน
ที่มา : news.thaipbs, Online, April 21, 2018

ภาพที่ 6 ยอดผู้เสียชีวิตพุ่ง 347 ราย แผ่นดินไหวอินโดนีเซีย
ที่มา : sanook.com, Online, Aug 9, 2018

ภาพที่ 7 วิธีชีวิต ในสังคมยุค Smart Phone
ที่มา : petmaya.com, Online, Aug 12, 2018

สาเหตุของปัญหาคืออะไร

หากถามว่าปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้เกิดขึ้นได้อย่างไร นักวิชาการหลาย ๆ ท่าน ได้ทำการศึกษาวิเคราะห์แล้ว มีความเห็นสอดคล้องกันว่า จุดเริ่มต้นของปัญหาส่วนใหญ่ มักเกิดจาก การคิดค้น หรือค้นหาแนวทางในการพัฒนา สิ่งต่าง ๆ เพื่อปรับตัวรองรับการเปลี่ยนแปลง และเพื่อความ เป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถอยู่รอดในสังคมนี้ได้ แต่แนวทาง การพัฒนาหรือการปรับตัวนั้นขาดการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบ เป็นระบบ (Systems) หรือขาดมุมมองการแก้ปัญหาใน ภาพกว้างหรือภาพใหญ่ (Big Picture) หรือในระดับโลก (Global Systems) จึงขาดการวิเคราะห์ผลกระทบ (Impact) หรือผลข้างเคียง (Side Effects) ที่อาจเกิดขึ้น โดยเฉพาะ ผลกระทบทางลบ ซึ่งเกิดจากน้ำมือของมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ และมักเป็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกว่าระดับองค์กร (Organization) แต่เป็นผลกระทบระดับประเทศ หรือระดับโลก ด้วย เหตุนี้การปรับกระบวนการคิดใหม่ให้คิดอย่างรอบคอบเป็นระบบ (System Thinking) คิดเผื่อถึงอนาคต บนพื้นฐานการคำนึง ถึงผลประโยชน์ของมนุษยชาติมากขึ้น จึงเป็นหนทางที่ดี หนทางหนึ่งในการลดไม่ให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ของโลกใบนี้ลุกลาม ยิ่งขึ้นในอนาคต

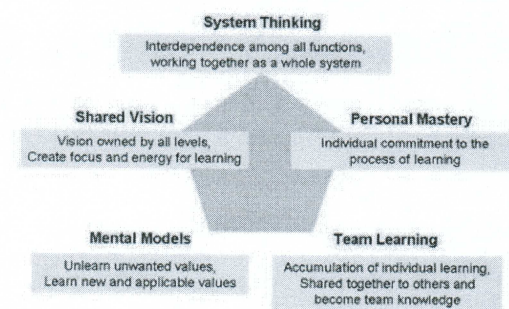
Senge P. ผู้เชี่ยวชาญด้านองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ได้ให้แนวคิดในการพัฒนา Leadership and Innovation for Sustainable Future ในงานฉลองครบรอบ 50 ปี ของ Personal Management Association of Thailand (PMAT) เมื่อ 27-28 มิถุนายน 2016 ระบุว่า ผู้นำต้องมองและทำความเข้าใจภาพใหญ่ (Big Picture) ให้ชัดเจน ต้องคิดอย่างเป็นระบบและคาดการณ์ ภาพอนาคตให้ได้ก่อนการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ประชาธิปไตยของรัฐบาลไทย ที่มุ่งเน้นการสร้างผู้นำรุ่นใหม่ (SMART People) มาเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน คงปฏิเสธไม่ได้ว่าการนำพา ประเทศมุ่งสู่เป้าหมายดังกล่าวได้นั้น ปัจจัยที่มีความสำคัญ ที่สุดคือ การสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์ของประเทศ ทั้งนี้ Senge ยังเคยกล่าวไว้ว่า องค์กรที่มีพนักงานประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง ส่วนใหญ่เกิดจากพนักงานเหล่านั้น ได้พัฒนาศักยภาพของตนเอง โดยการพัฒนาความรู้ความ สามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการได้ ซึ่ง Senge เรียกคนกลุ่มนี้ว่ามี Personal Mastery การสร้างคนไทยสู่การเป็น SMART People เพื่อ

นำพาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ปัจจัยหนึ่ง จึงควรเป็นการพัฒนาคนไทยและคนรุ่นใหม่ ด้วยการปลูกฝังให้รักการอ่าน รักการเรียนรู้และเรียนรู้ ตลอดชีวิต (Life long Learning)

SMART People ในมุมมองของ Senge

Senge ให้ความสำคัญในเรื่องการจัดระบบ ความคิดของมนุษย์ โดยเน้นที่การมองสิ่งต่าง ๆ เชื่อมโยงอย่าง เป็นระบบ (Systems Thinking) ไม่คิดแยกส่วน มองบทเรียนในอดีต การคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาหรือการพัฒนา ในปัจจุบันให้คิดเชื่อมโยงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อให้การแก้ปัญหาหรือการพัฒนานั้นเกิดความยั่งยืน (Sustainable Development) การคิดอย่างเป็นระบบนี้ คือ The Fifth Discipline ที่มีความสำคัญที่สุด ตามแนวคิดของ Senge (2016) โดยท่าน ได้เสนอแนะแนวทางในการสร้างหรือ พัฒนาผู้นำรุ่นใหม่ หรือ SMART People ไว้ว่าต้องเริ่มต้นที่ การปรับกระบวนการความคิด (Mental Model) ให้เป็นคนที่มีสติ สามารถควบคุมจิต (Mental Ability) ตนเองได้ ไม่วุ่นวาย ฟุ้งซ่าน หรือห่อถอยเมื่อเผชิญกับภาวะวิกฤต และสามารถ ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมที่สุด

Learning Organization Components

ภาพที่ 8. Learning Organization Components
ที่มา Senge P. 2006, Online, 2018.

การปรับ Mental Model สู่ Systems Thinking

จากการศึกษาของ Senge พบว่า บุคคลที่ประสบความสำเร็จในชีวิต และเป็นบุคคลสำคัญในการสนับสนุน และผลักดันองค์กรให้ประสบความสำเร็จ จะมีคุณลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ (คีนิงจิ อนุโรจน์, 2561: ประยุกต์จากแนวคิด ของ Senge P. 2006)

1. เป็นคนที่รักการเรียนรู้ (Personal Mastery) มีลักษณะสนใจและใฝ่หาการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ อยู่เสมอ และมีความปรารถนาที่จะเรียนรู้เพื่อเพิ่มศักยภาพของตน มุ่งสู่จุดหมายและความสำเร็จที่ได้กำหนดไว้

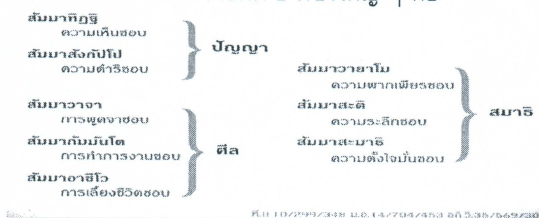
2. มีสติ (Mental Model) มีการตัดสินใจตอบสนองความเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม มี Mental Ability ที่ดี ไม่ท้อถอยเมื่อเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ

3. มีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Shared Vision) พัฒนาวิสัยทัศน์ของตนเองให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ขององค์กร ซึ่งจะสนับสนุนให้เกิดการรวมพลังของสมาชิกขององค์กรที่มีความคาดหวังต่อความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าต่อไป ภายใต้จุดมุ่งหมายเดียวกันทั่วทั้งองค์กร

4. เรียนรู้การทำงานเป็นทีม (Team Learning) มีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์กันอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ และเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. คิดเป็นระบบ (System Thinking) สามารถมองและวิเคราะห์ภาพใหญ่ (Big Picture) ได้ มองภาพไม่คิดแยกส่วน (See Wholes instead of part, See the forest and the trees) และมุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

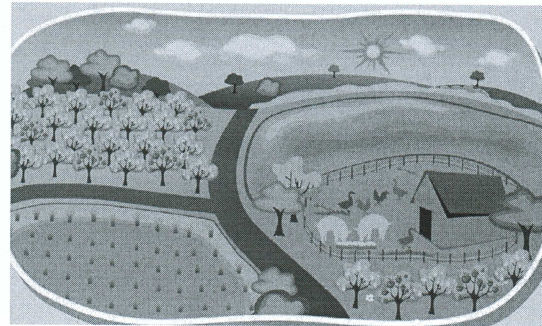
ตามแนวคิดนี้ ความสำคัญอยู่ที่การคิดอย่างเป็นระบบ ที่ต้องเริ่มต้นจากความสามารถในการปรับวิธีคิดแห่งตนได้ (Mental Model) ไม่ยึดติดกับแนวคิดเดิม ๆ คิดทางบวก ในมุมมองของ Sange การปรับ Mental Model ไม่มีสูตรสำเร็จตายตัว ท่านให้ข้อเสนอแนะว่าในแต่ละบริบทต้องค้นหาจุดแข็งของบริบทตน สิ่งที่ได้ดีกว่าบริบทอื่น (Best Practice) ในการบรรยายพิเศษเรื่อง Leadership and Innovation for Sustainable Future ในงานฉลองครบรอบ 50 ปี ของ PMAT เมื่อ 27-28 มิถุนายน 2016 นั้น (Senge, 2016) มีนักวิชาการไทยถามท่านว่า การสร้างคนไทยให้เป็น SMART People ในมุมมองของท่านมีแนวทางอย่างไร ในครั้งนั้นท่านให้ข้อคิดว่า สำหรับบริบทประเทศไทย จุดแข็งของประเทศไทยที่เห็นได้ชัดมี 2 เรื่องใหญ่ ๆ คือ

ภาพที่ 9 ไตรสิกขา (สติ สมาธิ ปัญญา)

ที่มา: ผู้เดินทางมรรค, Online, 2561

1. หลักการทางพุทธศาสนา ท่านชื่นชอบในเรื่องการทำสมาธิ มีสติ รักษาศีล และดำรงตนอยู่ในธรรมะ ซึ่งก่อให้เกิดปัญญา ซึ่งทางพุทธศาสนาชี้ประเด็นไว้อย่างชัดเจนว่า มนุษย์ที่มี ศีล สมาธิ ย่อมมีปัญญา และมักเป็นผู้มีบารมี เมื่อเป็นผู้มีบารมีเป็นผู้ที่มีบารมีด้วย บวกกับถ้าเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงย่อมสามารถกำหนดทิศทางขององค์กรและจิตใจให้ผู้ตามเดินตามได้โดยง่าย

ภาพที่ 10. เศรษฐกิจพอเพียงจากปรัชญาสู่ทฤษฎีใหม่ ทางธุรกิจ
ที่มา : สมาคมเครือข่ายเพื่อการพัฒนที่ยั่งยืน, ออนไลน์, 12 ส.ค. 2561

2. แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 แห่งประเทศไทย Senge เสนอว่าคนไทยสามารถนำแนวคิดของพระองค์ท่านมาเป็นต้นแบบในการดำเนินชีวิตได้เช่นกัน พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มุ่งเน้นการปฏิบัติสามข้อ คือ การรู้จักพอประมาณ คือ ต้องรู้จักประเมินตนเองก่อน รู้ทันตนเอง ไม่ทำอะไรเกินตัว และใช้เหตุผลนำทางในการดำเนินชีวิต มี ศีล สมาธิ ปัญญา และมีภูมิคุ้มกัน รู้จักบริหารความเสี่ยง และรู้จักแบ่งปันผู้อื่น บนพื้นฐาน 2 เงื่อนไข คือ รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และมีคุณธรรม ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงนี้ พระองค์ท่านยังได้จำแนกเศรษฐกิจพอเพียงออกเป็น 2 ระดับ (3 ขั้น) (สมาคมเครือข่ายเพื่อการพัฒนที่ยั่งยืน, ออนไลน์, 2561) คือ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่เลี้ยงตัวเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดและการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่มีการรวมตัวกัน เพื่อร่วมกันดำเนินงานในเรื่องต่างๆ มีการสร้างเครือข่ายและการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ โดยประสานความร่วมมือกับภายนอกเรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นแรก เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว มีความเป็นอยู่ในลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ และสามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน (ปัจจัย 4) ได้

ขั้นที่สอง เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่ม มีการรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์ เพื่อร่วมกันดำเนินงานในด้านต่าง ๆ โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ขั้นที่สาม เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย มีการร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อการสร้างเครือข่าย เพื่อการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ให้สมประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

หากจะเทียบเคียงระดับขั้นของเศรษฐกิจพอเพียง กับมุมมองทางธุรกิจ ในเรื่องการสร้างคุณค่าร่วม (Shared Value) จะพบความสอดคล้องในทั้งสามระดับ กล่าวคือ

ระดับแรก เป็นความพอเพียง (การสร้างคุณค่าร่วม) ในระดับองค์กร (Organization) ที่เน้นถึงการดำรงอยู่ของกิจการหรือความอยู่รอดในธุรกิจ

ระดับที่สอง เป็นความพอเพียง (การสร้างคุณค่าร่วม) ในระดับห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain) ที่มีการทำงานกับคู่ค้าในห่วงโซ่ธุรกิจเพื่อการพัฒนาและยกระดับผลผลิตภาพ

ระดับที่สาม เป็นความพอเพียง (การสร้างคุณค่าร่วม) ในระดับเครือข่ายความร่วมมือ (Cluster) ที่มีการทำงานแบบข้ามภาคส่วนเพื่อการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันในระยะยาว

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระองค์ทรงคิดค้น และพระราชทานให้แก่ปวงชนชาวไทยนั้น มีความเป็นสากล กระทั่งสามารถนำมาอธิบายเทียบเคียงกับทฤษฎีทางธุรกิจสมัยใหม่ได้อย่างสอดคล้อง และสุดท้าย ผลลัพธ์ ย่อมนำมาซึ่งความ สมดุล อย่างมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ได้

จะเห็นได้ว่า แนวคิดของทางพุทธศาสนา แนวคิดของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และแนวคิดของ Senge ต่างให้ความสำคัญการพัฒนาปัญญา ให้คิดเป็นก่อน และพัฒนาต่อยอดทางความคิด แปลงความคิดสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งในมุมมองของ Senge เรียกว่าสติ หรือ Mental Model การปรับเปลี่ยนแนวคิด เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีในการอยู่ร่วมกัน ไม่เบียดเบียนกันและกัน มองอนาคตของโลกใบนี้ร่วมกันและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (Share Vision) สำหรับภาพขององค์กร แบบแผน

ทางจิตสำนึกของคนจะต้องสะท้อนถึงพฤติกรรมของคนในองค์กร ซึ่งแน่นอนการสะท้อนถึงพฤติกรรมนี้ได้ ทุกคนต้องเรียนรู้การทำงานร่วมกัน คิดร่วมกัน (Team Learning) และร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับชิ้นงานหรือผลิตภัณฑ์ของหน่วยงาน องค์กร หรือประเทศชาติได้ ลักษณะขององค์กรที่มีสมาชิกในองค์กรตามแนวคิดนี้ Senge เรียกองค์กรเช่นนี้ว่า “องค์กรแห่งการเรียนรู้”

บทสรุป

SMART People คือบุคคลสำคัญในการนำพาองค์กรมุ่งสู่เป้าหมาย หัวใจสำคัญของการพัฒนาคนสู่ SMART People คือการพัฒนาคนให้เกิดปัญญา ก่อน เมื่อเกิดปัญญาย่อมคิดเป็น คิดเป็นระบบ ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ย่อมตามมาโดยง่าย แนวคิดในการพัฒนาคนนั้นมีผู้ให้หลักคิด และแนวคิดไว้มากมาย ในวันนี้ดิฉันได้เสนอแนวคิดไว้สามแนวคิด แนวคิดแรกและ แนวคิดที่ 2 เป็นแนวคิดใกล้ตัวคนไทยมากที่สุด โดยเฉพาะแนวคิดทางพุทธศาสนา ปัจจุบันประเทศทางตะวันตกกำลังให้ความสนใจเป็นอย่างมาก ในเรื่องมหัศจรรย์ของการทำสมาธิให้จิตนิ่ง จิตประภัสสรกรรมนี้ตัวอย่างที่มฟุตบอล หมูป่าอะคาเดมีแม่สาย รวม 13 คน ที่ติดอยู่ในถ้ำหลวง-ขุนน้ำนางนอน จว. เชียงราย เมื่อวันเสาร์ที่ 23 มิ.ย.61 ผ่านไป 10 วัน คือในวันที่ 3 ก.ค.61 ทีมช่วยเหลือพบตัวนักฟุตบอล 13 คน และยังมีชีวิตอยู่ครบทั้ง 13 คน ซึ่งนำความประหลาดใจให้กับทีมช่วยเหลือ ซึ่งเป็นชาวต่างชาติเป็นอย่างมาก โดยทีมช่วยเหลือท่านหนึ่งกล่าวว่า เมื่อผ่านไป 10 วัน แม้จะค้นพบท่านก็คิดว่าอาจจะไม่มีชีวิตรอดครบ 13 คน ในภายหลังได้รับการบอกเล่าจากโค้ชเอกพล จันทะวงษ์ หนึ่งในสิบสามคนที่ติดในถ้ำบอกว่า ชีวิตในถ้ำโค้ชเอกพลฯ จะให้เด็ก ๆ ดื่มน้ำที่หยดลงมาจากหินย้อยภายในถ้ำ สอนให้นั่งสมาธิ เพื่อให้จิตสงบ ช่วยให้อิ่มหิว และทุกคนมีความหวังที่จะได้ออกไปจากถ้ำ โดยช่วยกันขุดผนังถ้ำเพื่อหาทางออก แม้ยังไม่สำเร็จแต่ท้ายที่สุดทุกคนยังคงอยู่รอดจนทีมช่วยเหลือค้นพบ บทเรียนที่ได้คือ การมีสติ และการอยู่อย่างมีความหวัง ไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรคที่กำลังเผชิญอยู่ ท้ายที่สุดทุกคนก็บรรลุเป้าหมายตามความหวังที่ตั้งไว้

แนวคิดทางพุทธศาสนา และแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งสองแนวคิดนี้หากเราไม่มองข้ามและยึดมาเป็นหลักในการดำเนินชีวิต การที่ประเทศชาติจะมี SMART People ก็ไม่ใช่เรื่องยากอย่างแน่นอน ในบทความนี้ดิฉันได้ยกแนวคิดทางสังคมตะวันตกของ Senge มา

เปรียบเทียบ และชี้ประเด็นให้เห็นว่ามีความคล้ายคลึงกันมาก ในการสร้างหรือพัฒนาคนให้เป็นผู้นำ เป็น SMART People ซึ่งทั้งสามแนวคิดนี้ให้ความสำคัญของการพัฒนาคน ให้เกิดปัญญา และการจะได้มาซึ่งปัญญา Senge เสนอว่าต้อง ศึกษาค้นคว้าหาความรู้อย่างต่อเนื่องหรือเรียนรู้ตลอดชีวิต และทั้งสามแนวคิดมุ่งพัฒนาคน โดยให้ความสำคัญในเรื่อง การเจริญในศีล สมาธิ และปัญญา หากเรานำทั้งสามแนวคิดนี้ มีความเชื่อมโยงและบูรณาการกัน เราสามารถนำมาประยุกต์ ให้ให้เหมาะสม และกลมกลืนกับบริบทของประเทศไทย เพื่อสร้าง Smart People ที่คิดเป็น โดยมีตัวชี้วัดคือ

คุณลักษณะ 5 ประการตามแนวคิดของ Senge ซึ่ง Smart People นี้จะเป็นกำลังสำคัญในการสร้างนวัตกรรมกรรม และ พัฒนาอุตสาหกรรมทางปัญญา เพื่อสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ และเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้ก้าวสู่สังคมแห่งการใช้ปัญญา เป็นหลัก หลุดพ้นกับดักประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจอยู่ใน ระดับปานกลาง(ต่ำ) (จากรายได้ต่อหัวของคนไทยที่ 5,700 เหรียญ/ปี) เป็นประเทศที่มีขนาดเศรษฐกิจอยู่ในระดับ ปานกลาง(สูง) (รายได้ต่อหัวที่ 12,000 เหรียญ/ปี) ใน 20 ปีข้างหน้า ได้อย่างสง่างามต่อไปได้

“...เราไม่ควรให้ปลาแก่เขา แต่ควรจะให้เบ็ดตกปลา และสอนให้รู้จักวิธีตกปลาจะดีกว่า...”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

4 ธันวาคม 2541

เอกสารอ้างอิง

1. ข่าวสดออนไลน์. (2561). เตือน 45 จังหวัดระวังน้ำท่วม 15-17 ส.ค.61 ยับ. ค้นเมื่อ 12 ส.ค. 2561. จาก https://www.khaosod.co.th/around-thailand/news_1438088/
2. คณินิจ อนุโรจน์. (2561). ทุญหกิจการ. เอกสารประกอบการสอน โครงการจัดตั้งสายวิชาอุตสาหกรรม บริการและนวัตกรรมและภาษา คณะศิลปศาสตร์และ วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วันที่ 11 สิงหาคม 2561.
3. ผู้เดินตามมรรค, (2561). ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา). ค้นเมื่อ 16 ส.ค. 2561. จาก <https://makkanuka.wordpress.com/2015/03/13/the-threefold-learning/>
4. สมาคมเครือข่ายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2561). เศรษฐกิจพอเพียงจากปรัชญาสู่ทฤษฎีใหม่ทางธุรกิจ. ค้นเมื่อ 12 ส.ค. 2561. จาก http://ngobiz.org/index.php?option=com_content&view=article&id=461:20180209&catid=7:-csr
5. kapook.com. (2561). หายนะจากน้ำท่วมที่จีน พัดบ้านเรือนถล่มราบ. ค้นเมื่อ 12 ส.ค. 2561. จาก <https://highlight.kapook.com/view/88453news.thaipbs>. (2561). ฝนถล่มสหรัฐฯ ประกาศภาวะฉุกเฉิน ทั่วรัฐเคนตักกี. ค้นเมื่อ 12 ส.ค. 2561. จาก <https://news.thaipbs.or.th/content/270538>
6. news.thaipbs. (2561). 5 ปี ขยะสารอันตรายพุ่ง 4 เท่า ทะลุ 16 ล้านตัน. <https://news.thaipbs.or.th/content/272427>
7. petmaya.com. (2561). วิถีชีวิตในสังคมยุค Smart Phone. ค้นเมื่อ 12 ส.ค. 2561. จาก <https://petmaya.com/%E0%B8%AA%E0%B8%B1%E0%B8%87%E0%B8%84%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B9%89%E0%B8%A1%E0%B8%AB%E0%B8%99%E0%B9%89%E0%B8%B2>
8. sanook.com. (2561). ยอดผู้เสียชีวิตพุ่ง 347 ราย แผ่นดินไหวอินโดนีเซีย. ค้นเมื่อ 12 ส.ค. 2561. จาก <https://www.sanook.com/news/7473278/>
9. Senge, P. (2016). Leadership and Innovation for Sustainable Future. Special lecture in pmat-50th-anniversary-international-conference. 27-28 June 2016. At Impacct Forum, Moungh Thong Thani, Nontaburi.
10. Senge, P. (2006). The fifth discipline: The art & practice of the learning organization. New York, NY: Bantam Doubleday Dell Publishing Group, Inc , Retrieved August 12, 2018, from <https://kminalearningorganization.weebly.com/creating-and-effectively-leading-learning-organizations.html>